

"ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

Οικονομολόγος - Συγγραφέας
Θουκυδίδη 2 - Τηλ. 0331 - 25.282

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΤΣΙΚΑΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.

"ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ"

ΤΗΛ. 0331/66.913 - FAX
0331/66.979

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός
Τηλ. 0331 - 28.356

ΕΤΗΘΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1.000 ΔΡΧ.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ**ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"**

* Οι στίλβες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ" είναι στη διάθεση όλων των αναγνωστών του

* Οι εργασίες πρέπει να στέλνονται αν είναι δυνατόν δακτυλογραφημένες

Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή όχι δεν επιστρέφονται

Μία θαυμάσια πρωτοβουλία**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ**

Για την έρευνα και προβολή της ιστορίας και του πολιτισμού του ελληνοισμου της Ανατολής

Με πρωτοβουλία και συμπαράσταση του Ποντιακού Συλλόγου Κιλκισιωτών Θεσσαλονίκης, δημιουργείται το Κέντρο του Ελληνοισμου της Ανατολής (ΚΕΑ), με βασικό στόχο την έρευνα και προβολή της ιστορίας και του πολιτισμού του ελληνοισμου της Ανατολής - Πόντου, Ιωνίας και Θράκης.

Εδρα του Κέντρου ορίζεται η Θεσσαλονίκη, η οποία, στην ευρύτερη περιοχή της δέχθηκε τον μεγαλύτερο όγκο των προσφύγων των ετών 1918 - 1924. Στο Κέντρο θα κληθούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους αφιλοκερδώς, αλλά με την κάλυψη των εξόδων τους που θα προκύψουν κατά τη διάρκεια των ερευνών τους, μελετητές της ιστορίας και του πολιτισμού του ελληνοισμου της Ανατολής.

Στα γραφεία του Κέντρου θα προσληφθεί ένας αριθμός υπαλλήλων με μισθό για την κάλυψη των αναγκών, όπως γραμματέας, βιβλιοθηκονόμος, βιβλιοθηκάριος, κάμερα μονταζιέρας και κλητήρας - φωτοαναγραφητής.

Για την καλύτερη λειτουργία του θα εφοδιαστεί το κέντρο με ηλεκτρονική γραφομηχανή, κομπιούτερ, φωτοαντιγραφικό μηχάνημα, φωτογραφική μηχανή για μικροφίλμ, βιντεοκάμερα, βίντεο, τρία επαγγελματικά μαγνητόφωνα και ταμειακή μηχανή.

Στο Κέντρο θα λειτουργήσουν τα τμήματα:

- Ιστορίας

- Λαογραφίας
- Λογοτεχνίας
- Θεάτρου
- Εκπαίδευσης
- Δημοσίων Σχέσεων

- Βιβλιοθήκη χωρισμένη κατά περιοχές (Ιωνία, Πόντος, Θράκη) και κατά τομείς (ιστορία, λαογραφία κ.λ.π.)

- Λαογραφικό μουσείο κατά περιοχές και τομείς.

- Διαρκής έκθεση φωτογραφιών κατά περιοχές και κατά τομείς. Η έκθεση μπορεί να περιληφθεί σε άλμπουμ.

θα δίνεται η δυνατότητα στους ερευνητές να παίρνουν αντίγραφα από τα έντυπα και από τις φωτογραφίες ή να φωτογραφίζουν αντικείμενα της λαογραφικής συλλογής.

Το Κέντρο θα εκδίδει επίσης έντυπο, εκτός των άλλων δημοσιευμάτων, θα καταχωρούνται, σε ιδιαίτερες σελίδες, όλες οι δραστηριότητες του. Επίσης, θα αναλαμβάνει την έκδοση μελετών, λογοτεχνικών και θεατρικών έργων.

Το Κέντρο θα αναλαμβάνει το γύρισμα βιντεοταινιών, με θέματα για τον ελληνοισμο της Ανατολής, τις οποίες θα προωθήσει για προβολή στα τηλεοπτικά μέσα. Προβλεπεί να γίνονται τακτικά και μέσα στο Κέντρο.

Ειδικό συνεργάτης του Κέντρου θα δίνουν τακτικές συνεντεύξεις στους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς, για την προβολή της δουλειάς του και θεμάτων του ελληνοισμου της Ανατολής.

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α**Τετράστιχα**

από τον

Καύκασο

Ο κόσμος όλην τάρτια εν κι εγώ πα ντο ν' εφτάγω θα παίρω το κεφάληπο μ' α' ένα μέρος θ' εγτάγω.

Δύο κορίτσια έμορφα γεσίη χορτάρ' θερίζ'νε εκάταν ν' αναπάνουσαν και α' εμέν απάν' ταυβίζ'νε.

Ανάθεμά 'τον ν' ένοιξεν τη ξενιτιάς το δρόμον α' τος ρωμαίος 'κι έτονε για πίστ' εικεν για νόμον.

Ρασόπα κάτι κλαίτ' εμέ δέντρο κλείσταν τα φύλλα πως θ' αποθάνω σ' έρημα κι εγώ τ' αρνόπο μ' 'κι είδα.

Νύχταν ημέραν πούλοπο μ' για τεσέν νουνίζω α' σα χέρι μ' τ'έν 'κι εβγαίν' την κάρδια μ' τυριαννίζω.

Αρνί μ' θα καταρούμαι 'σε τρομάζ' ξάν' η καρδία μ' φογουμαι κήν' έν' ο θεός κι ακούει την λαλία μ'.

Παροιμίες

1. ΑΞΙΖ' έναν Μισορί χαζόναν (ΑΞΙΖΕΙ ένα θησαυρό μεγάλο). Επί ανθρώπου ικανού ή ζωού χρήσιμου.

2. Ασά μάκρια κι ψεύκεται, σα κήληια κι κομπούται. Περιωραίος γυναικός με ανόστημα έμορφο και μη υπολειπομένης των άλλων κατά τα κήληια.

3. Αχάν και κι ασπαθεί. Επί ηλίθιου.

4. Αμον χέρας γάμος (σαν γάμος κήρας). Επί γάμου γινόμενου την νύχτα, χωρίς καμμίον ποητέλεια, ήσυχια και φτωχικά.

5. Αυγουστακοδέσπαινα -

**ΑΝΑΤΟΛΗ
ΟΝΟΜΑ ΑΥΤΩ**

του Θωμά Γαβριηλίδη

Συνέχεια από το προηγούμενο

ΤΡΟΠΑΡΙΟ

Ησσία χόρευε, η Παρθένος έσθεν εν γαστρί

και έτεκεν υιόν τον Εμμανουήλ

θεόν τε και άνθρωπον

Ανατολή όνομα αυτώ,

ον μεγαλύνοντες την Παρθένον μακαρίζομεν

(Ιωάννης Λαμασκηνός 660-750)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ησσία χόρευε, η Παρθένος κυοφόρησε και γέννησε γιό τον Εμμανουήλ και θεό και άνθρωπο, ο οποίος έχει το όνομα Ανατολή. Μεγαλύνοντας αυτόν μακαρίζουμε την Παρθένο.

Το τροπάριο αυτό, περισσότερο γνωστό ως "χορός του Ησσία" ψάλλεται και χορεύεται στις γαμήλιες τελετές. Ο ιερός που τελεί το μυστήριο του γάμου ψάλλει και οδηγεί τα βήματα του ζευγαριού που "έρχεται εις γάμου κοινωνίαν" συνοδευόμενο από τα παρανυφάκια και τον κουμπάρο. Συγγενείς και φίλοι ραίνουν τους νεογμούς με άνθη και ρύζι και κουφέτα και μέσα στην ατμόσφαιρα ευθυμίας που επικρατεί, όσο γίνονται όλα αυτά, ήλιος προσέχουν τα λόγια του υμνωδού, ο οποίος, όλο χαρά, παρακινεί τον Προφήτη Ησσία να σπείρει χορό, γιατί η Παρθένος Μαρία, έπειτα από κυοφορία γέννησε γιό, τον Εμμανουήλ, θεάνθρωπο, που έχει (και) το όνομα Ανατολή. Και καταλήγει ο ποιητής λέγοντας ότι μεγαλύνοντας, εξυμνώντας τον Εμμανουήλ, την Ανατολή, μακαρίζουμε, καθοτιχίζουμε την Παρθένο Μαρία που ευτύχησε ως

εκλεκτή του θεού να γεννήσει το γιό του τον μονογενή, που είναι ταυτόχρονα θεός και άνθρωπος.

Η ανακάλυψη της ονομαστικής γιορτής της γιαγιάς μου και

η απόδειξη ότι το όνομά της, το όνομα Ανατολή είναι όνομα του Χριστού με γέμισε χαρά και αγαλλίαση, γιατί ένα τόσο σημαντικό γεγονός μόνο κάποιος νουνός (δεξάμενος) από τον ελληνοισμο Πόντο το είχε αξιοποιήσει. Γι' αυτό εξήληθη και στις μέρες μας το όνομα Ανατολή θεωρείται ένα από τα χαρακτηριστικά ποντιακά ονόματα. Αν κάποια γυναίκα (μικρή ή μεγάλη) λέγεται Παρθένος, Σουμέλα ή Σιμέλα (Σιμέλη ή Σιμέλη η μητέρα του αρχαίου θεού Διονύσου), Παλλήσας (Παλλιάς Αθηνά) ή Ανατολή, είναι κατά πάσα πιθανότητα ποντιακής καταγωγής (βέβαια η πιο γνωστή ερμηνεία του ονόματος Σουμέλα είναι αυτή που το παράγει από τη φράση "Σου (ιστου Μελά").

Το όνομα Ανατολή και το αρσενικό όνομα Ανατόλιος, που παράγεται από αυτό, είναι γνωστό και σε άλλους χριστιανικούς λαούς, εκτός από το ελληνοισμο παράδειγμα, ο διάσημος Γάλλος συγγραφέας Ανατόλ φράνς (1844-1924). Όμως και από δική του επίδραση ίσως να επικράτησε η συνήθεια κάποιοι Ευρωπαίοι να δίνουν και στα αγόρια τους μαζί με τα αρσενικά και θηλυκά ονόματα, παράδειγμα ο Γερμανός ποιητής Ράιερ - Μαρία Ρίικε (1875 - 1926).

ΑΞΙΖΕΙ, νομίζω να κάνουμε μια παρέμβαση στο σημείο αυτό για να σημειώσουμε ότι, όπως φαίνεται από την παρακάτω επιγραφή επιτύμβιου βωμού του αρχαιολογικού Μουσείου Βέροιας, στην αρχαία Βέροια και πιθανόν σ' όλη την Ημαθία συνθίζονταν ως κύριο όνομα και το όνομα ΗΛΙΟΣ:

ΠΟ. ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΔΑΦΝΗ ΤΟΝ ΥΙΟΝ

ΚΑΙ ΠΟ. ΗΛΙΟΣ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟΝ (3ος αι. μ.Χ.).

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Καλιανταρογυρεύτρα = η οικοδέσποινα που δεν προσπαθεί τον Αύγουστο να υποθηκεύσει τρόφιμα δια τον χειμώνα, αλλά τα χρησιμοποιεί τότε, κατά λαουόριον θ' ανακασθεί να τρέξει στα ξένα σπίτια και να γυρεύει.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ**Το "μαισωμένο" Καρακαντζί...**

Η δεισιδαιμονική δοξασία πως τάχα υπήρχαν (καλλικάντζαροι) μαισάδες στην περιοχή Σουρμένων διασεκδόσθη από ένα περιστατικό.

Ισχυρίζονταν μερικοί ότι, σ' ένα ρεύμα του χωριού Καρακαντζί, υπήρχαν καλλικάντζαροι - φαντάσματα που κρατούσαν πότε - πότε αναμμένα κεριά.

Ο μακαρίτης Σταύρος Καζαντζίδης διαφωνούσε μ' αυτές τις φαντασιώσεις, γιατί "ο διάβολος ενεργεί πάντα σόρατα και ποηπρά", έλεγε.

Κάποτε προκλήθηκε ο Σταύρος και αποφάσισε να διαλύσει τη φοβία που βασάνιζε μερικούς. Προχώρησε μέσα στη νύχτα μόνος του για να φθάσει ως

εκεί όπου πράγματι κάτι φωσφόριζε, σαν κεριά που τρεμόβηναν. Όταν έφθασε στο "μαισωμένο" μέρος και άπλωσε τα χέρια του έπιασε και έκοψε κάτι αρκετά μαλακό! Δεν άργησε να διαπιστώσει, ότι, τα φωσφορίζοντα κεριάκια, ήταν κορφές - καρπός μανιταριών (= κουκουβάκια), που φωσφορίζαν μέσ' την αθά νύχτα και χρόνια έκαναν τους νεόνυμφους, προ παντός, να μη βγαίνουν έξω μετά τη δύση του ήλιου, κατά το Δωδεκαήμερο.

Οπίσ' Γιάννε, οπίσ'...

Στη Μούζενα σε κάθε μεγάλη γιορτή, και προ παντός Χριστουγεννα και Πάσχα ο Γιάννης ο Δαμιανίδης, σαν προεστώτος του χωριού που ήταν, πήγαινε μπροστά απ' όλοους για να κοινωνήσει πρώτος. Συνήθως οι γυναίκες κοινωνούσαν μετά τους άνδρες. Και πάντα τελευταία απ' όλοους κοινωνούσε η Αναστασία η Γιοσάνα, φτωχή και παντέρμη, απροστάτευτη και περιφρονημένη. Όμως, κάτι τέτοια ο ποπα - Σπυριδωνας δεν τα συγχωρούσε.

Κάποια Χριστουγεννα έγινε

κάτι που δεν το περίμενε ο Γιάννης. "ο τρανόν τη χωρί...", Την ώρα που πήγε να κοινωνήσει πάλι πρώτος, μόλις άκουσε το "Μετά φόβου θεού και αγάπης προσέληθετε", ο ποπα - Σπυριδωνας φώναξε:

"Οπίσ' Γιάννε, οπίσ'..." και γυρίζοντας προς την περιφρονημένη γυναίκα της είπε:

"Αναστασία έλα να κοινωνήσεις, ρίζα".

Και αφού κοινωνήσε την Αναστασία, που είχε πλησιάσει στην Ωραία Πύλη φοβισμένη, γύρισε και είπε στο Δαμιανίδη:

"Αρ' ατώρα έλα και εσύ Γιάννε να κοινωνήσεις".

ΛΕΞΙΟΛΟΓΙΟ

1. κορσί = απέναντα
2. κορύψ = φτωχός
3. καφούλια = θάμνοι
4. κενία = κήποι
5. μαχανά = αιτία
6. μέρωμαν = ξεμέρωμα
8. μεσέη = παραμύθι
9. νε = ούτε
10. ξάι = καθόθου
11. οπέρς = πέρσει
12. ορμίν = ρεματιά

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΜΕΤΑΚΟΜΙΔΗ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ**ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ****ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΥΡΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ****ΕΙΣ ΙΕΡΑΝ ΜΟΝΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΟΥΜΕΛΑ****ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΟΥΜΕΛΑ****ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ κ. ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ**

Συνέχεια από το προηγούμενο

Δια τούτο τμήται σήμερον εις την Αμφικτυονίαν του όπου γης Ποντίου Ελληνοισμου εις τας κορυφάς του Ελληνοικατάτου Βερμίου.

Την ημέραν αυτήν την αφιερωμένην εις τον Εθνάρχη Χρυσάνθου στρέψωμεν νοσταλγικά τα όμματα της ψυχής εις την κλεινήν πρωτεύουσαν των Μεγάλων Κομνηνών την Τραπεζούνταν και θα ιδώμεν επί της Ωραίας πύλης του Μητροπολιτικού ναού της του Αγίου Γρηγορίου την σεπτήν μορφήν του Μητροπολίτου και Εθνάρχου Χρυσάνθου.

Ελείτουργει επί τη εορτή του ποηιούχου Αγίου Μεγαλομάρτυρος Ευγενίου τον 21ην λαουοριού του 1918. Με την αποχώρησιν του Ρωσικού στρατού και την εν όψει ανακατάληψιν της πόλεως υπό των Τουρκικών στρατευμάτων, δέος, θλίψις και κατήφεια συνείχε τον εκκληνοισμο δια την μελίαν του, δια την τύχην του. Μετά τό πέρας της ομιλίας επρόβαλλεν από της Ωραίας πύλης ο Εθνάρχης εν όλη τη αϊγλή και Ηγετική του ισχύι και ηκούσθη και να λέγει: "Εκείνο το οποίον μας ενδιαφέρει ιδία από την ζωήν και το μαρτύριον του Αγίου Ευγενίου, είναι η ωραϊότης του θαυτάραχος του οποίου ειμαρ-

νησται ενταίως υπό των Σανταίων αδελφών ημών.

Αυτός υπήρξεν ο Εθνάρχης Χρυσάνθος Φιλιππίδης.

Αυτός υπήρξεν ο κλεινός της Τραπεζούντος ποιήν.

Ούτανος την σεπτήν και βιβλικήν μορφήν παρεκλήθητε απευθεσθήτε εξοχότατε κύριε Υπουργέ να αποκαλύψετε σήμερον εις τα Ιερά της θεοτόκου σκηνώματα. Δι' ην χειρονομίαν σύμψας ο Ποντιακός ελληνοισμος ευγνωμονεί.

Προς σε δε στρέψωμεν τους νοερούς της καρδίας ορθολογούς αείμνηστε ποιμενάρχη της καλλιότητος των πόλεων του Ευξεινού, της πόλεως του Αγίου Ευγενίου, της πόλεως των μεγάλων Κομνηνών της Τραπεζούντος.

Ευτυχής ηπήρξεν η Τραπεζούς διότι σε ενηγκαλίσθη από την πρώτην στιγμήν και μεσα εις την ακρότητη της Σε είδε να ηλιότινης τα Ιερά σου ιδανικά. Εις την κλεινήν Τραπεζούνταν που ηγάπησες ως δευτέραν πατρίδα εγκατέλειψες ανεξίτηλα σημεία αηθρομνητύτου εποχής και δεδοξασμένης εθνικής εργασίας.

Ο εκ των παραλήων του Ευξεινού Πόντου λαός σου η ποηιτάραχος του οποίου ειμαρ-

μένη τόσοσν συνεδέθη μετά Σου θα αναπέμψει τον ύμνον της ευγνωμοσύνης εκφρασθείς και δια λόγων και δια μνημείων και διοποηιτικών στίχων ως οι κάτωθι του Μιχ. Μεταλήξειδι οι οποιόι εγράφησαν προ είκοσι και ηλιέν ετών, ότε εις την Ποντιομάναν Καθαμαριάν εστήθη η προτομή σου:

"Εκεί, Εθνάρχη που κυττάς στις Ανατολής τα βάθη, εκεί, ο θρόνος Σου έγειρε και ο λαός σου εκάθη..."

Μα οι ηλιγοστοί η' απόμειναν πριν τους καθύψην η λήθη, τη μνήμη σου τιμήσανε, κι η προτομή σου εστήθη..."

Να διαλαλήθαι αιώνια, σ' όλη την οικουμένη, πως να εκάθη ο Χρυσάνθος η μνήμη του θα μείνουν..."

Της Τραπεζούντος καύχημα, της εκκλησίας στολήδι, του Πόντου Εθνάρχη άξιε, Χρυσάνθε Φιλιππίδη".

Του Από Τραπεζούντος Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κύρου ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ ΕΤΗ ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΗΜΗ.

Εν τη Ιερά και Σεβασμία Μονή της Παναγίας Σουμμελά

Τη 6η Σεπτεμβρίου 1992

Ο Ηγούμενος Αρχιμανδρίτης Παύλος Αποστολιδής

ΤΕΛΟΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Αρχισαν οι εγγραφές στα τμήματα εκμάθησης Ποντιακής Ρύρας.

Οι εγγραφές γίνονται καθημερινά στα γραφεία της Λέσχης από τις 10.30 ως 13.00, τηλ. 28.356

ΜΙΑ ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

του Δημήτρη Χ. Παρασκευόπουλου

Το 1922 είναι ένα έτος ορόσημο. Ορόσημο στην ελληνική ιστορία γενικότερα. Είναι ταυτόχρονα ορόσημο και για τον Πόντο και τον ποντιακό ελληνισμό. Αυτόν τον "δίσεκτο" χρόνο διακόπτεται βίαια η προαίωια ύπαρξη ενός λαού στον συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, τον Πόντο, ανατρέπεται η κοινωνική του οργάνωση, χτυπιέται θανάσιμα η οικονομική του δραστηριότητα, ένα αξιόλογο κληροπύμα του εθνικού κορμού, ο ποντιακός λαός, υποχρεώνεται ν' αφήσει πατρίδα και κοινωνική υπόσταση.

Φεύγει από τον Πόντο ο ελληνισμός, μα διατηρεί εδώ στην εθνική κοιτίδα αδιάλειπτα νοερά και πνευματικά επαφή με την αλησμόνητη πατρίδα. Δεν έπαψαν οι Πόντιοι να θυμούνται με έντονο τρόπο την πατρίδα τους. Δεν σταμάτησαν εδώ ν' ασχολούνται με την ποντιακή κληρονομιά. Και σήμερα, ύστερα από εβδομήντα χρόνια, υπάρχει ενδιαφέρον, υπάρχουν ανησυχίες, παραμένουν το βλέμμα και ο νους στραμμένα προς αυτή την κατεύθυνση.

Σε δύο ιστορικές χρονικές περιόδους αναγκαστικά στρέφεται το ενδιαφέρον, όποιο και αν είναι αυτό (ιστορικό, λογογραφικό κ.λ.π.) και που αφορά τον Πόντο. Η μία περίοδος αρχίζει από τα χρόνια του αποικισμού των πρώτων ελληνικών ποιητών στον Πόντο και τε-

λείωνει το 1922. Και η δεύτερη αρχίζει από αυτό το έτος ορόσημο, το 1922, και συνεχίζεται.

Ως το 1922 ο ποντιακός ελληνισμός έχει να παρουσιάσει μία μεγαλειώδη ιστορική πορεία. Αυτή έχει, ως έναν βαθμό, μελετηθεί και είναι (ό,τι έχει γραφεί) κατατεθειμένες οι μαρτυρίες στις βιβλιοθήκες του κόσμου.

Εδώ, μετά το '22, ο ποντιακός ελληνισμός ανασυντάσσεται και δημιουργεί μία νέα παρουσία, που είναι προσφορά στη γενική εθνική προσπάθεια. Και όπως ομοιοποιείται, σημαντική και αξιόλογη είναι τούτη η προσφορά των Ποντίων στην γενική εθνική δραστηριότητα.

Το ενδιαφέρον για τον Πόντο, ως γεωγραφική, εθνολογική, ιστορική, πολιτιστική υπόσταση δεν παύει να υπάρχει. Το ίδιο δεν μπορεί να μην υπάρχει ενδιαφέρον και για τον ελληνισμό, με καταγωγή από τον Πόντο, που συνεχίζει να ζει, να δρα και να κινείται εδώ, στον ελληνικό χώρο.

Και αυτό το ενδιαφέρον δεν εκδηλώνεται αναγκαστικά μόνον από μας τους ποντιακούς καταγωγής Έλληνες. Μπορεί σε υψηλά επίπεδα, επιστημονικά επίπεδα, να εκδηλώνεται και ασφαλώς εκδηλώνεται από διάφορες κατευθύνσεις.

Εμείς οι ποντιακοί καταγωγής Έλληνες έχουμε μία υποχρέωση. Να παρακινήσουμε, ό-

σο περνάει από το χέρι μας, την εκδήλωση ενδιαφέροντος προς την ποντιακή κληρονομιά από διάφορες κατευθύνσεις. Για να κατορθωθεί αυτό, δεν αρκούν τα λόγια. Βέβαια, αυτό δεν σημαίνει ότι, ως τώρα, δεν υπάρχουν έργα. Υπάρχουν και αξιόλογα, μάλιστα. Λείπει όμως, ένα κεντρικό όργανο, μία ΕΣΤΙΑ, που θα κληθεί να παίξει έναν πολύ σημαντικό ρόλο.

Οφείλουμε να συστήσουμε ένα όργανο, μία ΕΣΤΙΑ, που θα έχει τη δυνατότητα να παρέχει, στον απλό ενδιαφερόμενο ή τον ειδικό ερευνητή, τη δυνατότητα, την ευχέρεια να ικανοποιήσει αυτό του το ενδιαφέρον. Και αυτό θα γίνεται κατορθωτό, είτε με την παροχή των αναγκαίων ντοκουμέντων είτε με την παροχή πληροφοριών και οδηγιών.

Και για να γίνει ακριβέστερος και σαφέστερος. Να συσταθεί εδώ στη Θεσσαλονίκη, την πρωτεύουσα των προσφύγων, ένα πνευματικό όργανο, που του δίδω την ονομασία ΕΣΤΙΑ, χάρην συνεννοήσεως. Το όργανο αυτό, η ΕΣΤΙΑ, θα έχει νομική υπόσταση. Θα είναι ίδρυμα; Θα είναι εταιρεία; Αυτό θα το βρούμε. Οπωσδήποτε, όμως, θα είναι νομικό πρόσωπο, θα πάρει δηλαδή τη μορφή - μία μορφή - ανάλογη με τη μορφή των ήδη λειτουργούντων στη Θεσσαλονίκη ιδρυμάτων. (Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών π.χ.) Ο σκοπός - ο γενικός - του πνευματικού αυτού οργάνου θα είναι:

- Να διαμορφώσει τον ειδικό χώρο, τη στέγη
- Να συγκεντρώσει - σε μία συνεχή και αδιάλειπτη προσπάθεια και ενέργεια - κάθε τι που αφορά τον Πόντο και τους Πόντιους, όπως βιβλία, χάρτες, ντοκουμέντα, περιοδικά, φωτογραφίες, γραβούρες κ.λ.π., κ.λ.π., στα πρωτότυπά τους, σε φωτοαντίγραφα ή σκάνιες. Κάθε τι που θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας ή πηγή πληροφορίας.
- Να ταξινομήσει τούτο το υλικό και να οργανώσει τη διαδικασία με την οποία θα τίθεται

τούτο το υλικό στη διάθεση των ενδιαφερομένων.

Συν τα χρόνια, θα στρέψει το ενδιαφέρον και προς την εκδοτική δραστηριότητα και διαδίκασια με διάφορους τρόπους.

Αυτό, συνοπτικά, ως προς τη μορφή και τον χαρακτήρα της ΕΣΤΙΑΣ. Αυτόνομο είναι ότι πρόκειται για πολύ σοβαρό έργο, αλλά και γι' αυτό ακριβώς που λείπει από τον τόπο. Είναι δε επίσης αυτόνομο, ότι για την ολοκλήρωση ενός, τέτοιου βάρους και τόσης εμβέλειας, πνευματικού ιδρύματος (οργάνου) δεν αρκούν μόνον ο ενθουσιασμός, το συναίσθημα ή η βούληση ολίγων ατόμων. Πρέπει αυτή η ανάγκη (της ίδρυσης και λειτουργίας της ΕΣΤΙΑΣ) να περάσει σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, που παίρνουν έναν συγκεκριμένο ρόλο και έχουν αναλάβει κάποιες ανάλογες ευθύνες.

Να μελετηθεί πηλασιά και βαθεί το θέμα. Και προπαντός να καθοριστούν οι πηγές, από τις οποίες θα στηρίζεται οικονομικά αυτό το πνευματικό όργανο. Δεν θα κάνω υποδείξεις σ' αυτό τον τομέα. Ομως υπάρχουν δυνατότητες.

Αρα, λοιπόν, πριν από κάθε ενέργεια και προπαντός πριν από κάθε διακήρυξη ή εξαγγελία, υπάρχει ένα πολύ σημαντικό στάδιο επεξεργασίας, εξέτασης και μελέτης, όπως είναι:

- Ακριβής ορισμός της μορφής και του χαρακτήρα του ιδρύματος
 - Σαφής καθορισμός του σκοπού - των σκοπών του.
 - Ασφαλής εγγύηση για τη δυνατότητα λειτουργίας του.
- Είναι ακόμη να καταβληθεί το συναισθηματικό και ο πρωταρχικός ενθουσιασμός. Να σκεφτούμε το πράγμα και να ιεραρχήσουμε τις ενέργειές μας. Και αυτά τα πράγματα θέλουν χρόνο και σύνεση, αλλά και σύγκληση, για να επικαλεσθούμε και έναν όρο του συρμού.

Δ.Χ. Παρασκευόπουλος
Οσα/νίσκη 18-10-92
Σημ. *Α*: Ο τίτλος δόθηκε από τη σύνταξη του "Αργοναύτη"

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΝΟΤΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ 66, 10432 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 5221950, FAX 5221950
Αθήνα 6-7-1992
Προς:
Τον υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Αξιότιμε κ. υπουργέ,
Λάβαμε το Γ1/433/13-5-1992 έγγραφο της Δ/νσεως Σπουδών ΠΕ του υπουργείου σας, σε απάντηση αιτηματός μας να συμπεριληφθούν στοιχεία της ιστορίας και του πολιτισμού των Ελλήνων του Πόντου στα σχολικά βιβλία και στην κατ' επέκταση διδασκαλία τους στους μαθητές των σχολείων.

Από το έγγραφο αυτό φαίνεται ότι δεν έγινε κατανοητή η ουσία του αιτηματός μας που απέχει από την ευκαιριακή

Ομοσπονδία Συλλόγων "Ελλήνων Ποντίων" στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας
Συνέχεια από την 1η σελ. έμβλημα.

Δηλώνουμε ομόφωνα πως θα αγωνιστούμε με όλες μας τις δυνάμεις και δε θα επιτρέψουμε τη επιβουλή των ιστορικών μας δικαιωμάτων.

Σας επευθυμίζουμε ακόμη, κύριε Πρόεδρε, ότι η παρακάρα της ιστορίας, όσες φορές και όπου επικεκερήθηκε, είχε ολέθριες συνέπειες για την ανθρωπότητα. Οι Σκοπιανοί είναι Σλάβοι, οι Μακεδόνες είναι Έλληνες. Τα εθνικά ονόματα δεν χαρίζονται.
"Skoplanci oni Slavani; Makedones oni Greki. Nacionalnoe istoriceskoe nazvanie nederit sja".

Με την ελπίδα ότι θα επανεξετάσετε την απόφασή σας, με αντικειμενικά κριτήρια την ιστορική ΑΛΗΘΕΙΑ και τη ΔΙΚΑΙΑ των ΛΑΩΝ, σας χαιρετούμε.

Με αισθήματα πανανθρώπινης φιλίας
Ο Πρόεδρος
Γεώργιος Αμαραντίδης
Ο Γραμματέας
Χρήστος Δ. Παπαδόπουλος

Όταν σαράντα χρόνια πριν, με την ανταλλαγή των πληθυσμών, ήρθαν και οι Έλληνες από τον Πόντο, τα έθιμα και η γλώσσα τους ήταν μία αποκάθληψη, από απόψεως συνεχίσως της ιστορίας μας. Στα νότια παράλια του Ευξείνου Πόντου (Μαύρη Θάλασσα), υπήρχε ελληνική αποικία από πολλών αιώνων, με κύριες πόλεις την Τραπεζούντα, την Κερασούντα κ.α.

Από αιώνες οι Πόντιοι - όπως τους αποκαλούμε - κράτησαν και μέχρι σήμερα ακόμα τις παραδόσεις τους. Κι όχι μονάχα στη γλώσσα, όπου μεταχειρίζονται ολόκληρες φράσεις αρχαίων ελληνικών, αλλά και στη θρησκεία και στον χορό, στα

μνηία και αναφορά στους Έλληνες Ποντίους στην ιστορία και τον πολιτισμό τους.

Επιχειρώντας να κάνουμε πιο συγκεκριμένο το αίτημα μας θα περιγράψουμε με την δυνατή συντομία τα στοιχεία που πρέπει να περιληφθούν στα οικεία κεφάλαια των σχολικών βιβλίων:

- Α. ΙΣΤΟΡΙΑ**
Μυθολογία αποικισμού ίδρυση ελληνικών πόλεων στον Πόντο, περίοδος περσικής κυριαρχίας - το Βασίλειο του Πόντου (Μυθριδάτης) - Ρωμαιοκρατία - Βυζαντινή Αυτοκρατορία - Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας ή το Κράτος των Μεγάλων Κομνηνών - Τουρκοκρατία - Μετοικεσίες Ελλήνων Ποντίων στον Καύκασο και Ρωσία - Αναγκαστική ανταλλαγή των Ελλήνων Ποντίων κ.λ.π.
- Β. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**
Παιδεία - θέατρο - Μουσική - Χορός - Λοιπή μουσα - ακριτικό έπος - τέχνες και γράμματα εν γένει.
- Γ. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ**
α) Εξοστιασμοί - Κρυφοί Χριστιανοί
β) Διωγμοί - εξοντώσεις - γενοκτονία των Ελλήνων Ποντίων
γ) Αντίσταση των Ελλήνων Ποντίων - ανταρτικά σώματα
δ) Προσπάθεια δημιουργίας Ελληνικής Δημοκρατίας του

Ο ΟΡΚΟΣ

του κ. Π. Η. Μελανοφρύδη

Δεν ήτο συνήθης ο όρκος παρά τοις Ποντίοις, διότι το θρησκευτικόν συναισθημὸν των ήτο τόσον ισχυρόν και εδραϊόν, ώστε εθεώρουν τον όρκον περιτόν, βασιζόμενοι εις την προφορικὴν διαβεβαίωσιν. Αι δοσοληψίαι εγίνοντο μόνον δια ζωσσης και βάσει απλής υποσχέσεως του οκειλήτου, σπανίως δε εχρησιμοποιούσαν "ομοιογίες", γραμμάτια, των οποίων η στερεώτικος διατύπωσις ήτο:

"Ο υποφαινόμενος... έλαβον κ.λ.π."

Σον όρκον σφράκι εμπαινών, δεν ορκίζομαι. Ορκίζομαι ή ομνύω = ομνύω, παίρνω όρκο. "Ντός ή ήθικον το κέρ' ισ' σ' Ευαγγέλιον κι έσπαρ' όρκον". Είχαν την πεποιθησιν ότι ο ορκίζόμενος ποτέ δεν μπορούσε να πεί ψέματα. Επάτησεν τον όρκον ατ' = παρέβη τον όρκον του. Ορκον εδώρα ή ωρκίστα = πήρα όρκον. Εμεις ωρκισμέν' είμες = πήραμε όρκο.

Συνήθης όρκος: Μα τον θεόν, μα τον Χριστόν, μα την Παναγίαν, μα το σταυρόν. Φρικτότερος όρκος εθωρείτο το: Μα την αγίαν κοινωνίαν, μα το δώδεκα ευαγγέλια.

Εν χρήσει ήσαν και οι εξής όρκοι, όπου απεφεύγεται το όνομα του θεού: μα το ναί = μα την αλήθειαν, σ' ορκίζομαι ότι έτσι είναι. Μα το ψωμί (το τρώμε) = ιερός όρκος, όπου καλείται ο ορκίζόμενος να στερηθή το ψωμί, την βάση της τροφής του ανθρώπου, να μνη χορτάση ψωμί αν ήλεγεί ψέματα.

Τόσον ιερόν ήτο το ψωμί ώστε εθωρείτο ιεροσυστία να πατήση κανείς το ψωμί του άρτου και αν έπεφτε στο έδαφος τεμάχιο άρτου, το ανασήκωναν, το φυσούσαν να φύγει η σκόνη, το φιλούσαν και το έτρωγον.

Το δημοτικό τραγούδι "όρκος του αδελφού λέγει":

"Επήρεν όρκον κι όμνοσσαν λυσιομνήν κι επήρεν".

Πόντου
ε) Η συμμετοχή των Ελλήνων Ποντίων στους εθνικούς αγώνες
στ) Η εγκατάσταση των Ελλήνων Ποντίων προσφύγων στην Ελλάδα και η συμβολή τους στην ανάπτυξη και πρόοδο της Ελλάδος
ζ) Η ποντιακή διάλεκτος
η) Ο Ελληνισμός της πρώην Σοβιετικής Ενωσης κ.λ.π.

Κύριε υπουργέ,
Η Ομοσπονδία μας σε συνεργασία με τα επιστημονικά ποντιακά σωματεία της χώρας μας, όπως αυτό της Επιτροπής Ποντιακών Μελετών (Αγνώστων Μαρτύρων 73 Ν. Σμύρνη), είναι σε θέση να θέσει υπόψιν του υπουργείου σας πλείον συγκεκριμένες εισηγήσεις επί των θεγομένων θεμάτων της ιστορίας και του πολιτισμού του Ελληνισμού του Πόντου.

Εκτιμούμε την πρόθεσή σας να ασκοηθείτε με το θέμα και ελπίζουμε ότι σε σύντομο δυνατό χρονικό διάστημα θα προχωρήσετε στην υποποίησή του, δεδομένου ότι οι εθνικές επιταγές των καιρών μας επιβάλλουν όσο ποτέ άληποτε και τη γνώμη του μέρους εκείνου της ιστορίας μας, που εν πολλοίς παραμένει άγνωστη, και που αφορά ένα μεγάλο μέρος του ελληνισμού, του ποντιακού, του οποίου η συμβολή στους εθνικούς αγώνες και στην ανάπτυξη και πρόοδο της πατρίδας μας ήταν σημαντική και καθοριστική.

Με τιμή
Για το Δ.Ε.
Ο Πρόεδρος
Θ. Στολιτίδης
Ο Γεν. Γραμματέας
Χ. Σοφιανίδης

Τιμητική ποντιακή βραδυά για την τρίτη ηλικία οργάνωσε η Ε.Α.Β

Συνέχεια από την 1η σελ.

ρα, που θέλουμε να συνεχίσουμε την ποντιακή παράδοση, να μην γίνουμε αιτία να πέσει - έστω κι ένα - δάκρυ από τα πονεμένα μάτια των γονιών μας. Ακόμο ας μην επιτρέψουμε να κλείσουν τα μάτια τους σε κάποιο Γηροκομείο.

Με την ευκαιρία αυτή εκφράζω τις θερμές ευχαριστίες του Δ.Σ. στον αποψινό υπεύθυνο του καλλιτεχνικού προγράμματος Κώστα Καραπαναγιωτίδη και στον σπουδαίο ηθοποιό Θόδωρο Βεροιώτη, που αφιλοκερδώς προσφέρθηκαν για την πραγματοποίηση της όμορφης και οικογενειακής αυτής εκδήλωσης, όπως επίσης και στους άλλους καλλιτέχνες που συμμετέχουν στο καλλιτεχνικό πρόγραμμα.

Σας εύχομαι να περάσετε μία όμορφη βραδιά. Ακόμο εύχομαι

ο νέος χρόνος που σε λίγο θα ανατείλει να είναι ευλογημένος για όλους μας και για την πατρίδα μας.

Καλή χρονιά. Σας ευχαριστώ.
Μετά από το χαιρετισμό ακολούθησε το μουσικοχορευτικό πρόγραμμα της εκδήλωσης που τόσο όριστα παρουσίασε ο μεγάλος λειτουργός της ποντιακής μουσας Κώστας Καραπαναγιωτίδης και οι συνεργάτες του: Θόδωρος Βεροιώτης (ήθρα), Φίλιππος Γεωργιάδης (κλαρίνο), Μωυσής (αρμόνιο), Χρήστος (κιθάρα), Τάκης (ντράμ) και Κώστας Λαζαρίδης (ήθρα).

Και η όμορφη βραδιά που τη χαρακτήριζε το κέφι και η εγκαρδιότητα τελείωσε τις πρώτες πρωινές ώρες της Τετάρτης με τις ευχές όλων για μία ευτυχημένη και χαρούμενη νέα χρονιά.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ
Ο "Αργοναύτης" ως γνωστόν εκδίδεται από την Εύξεινο Λέσχη Βέροιας για μη κερδοσκοπικούς λόγους, αλλά για πνευματική ανιστόρηση της λαογραφίας και της πολιτιστικής μας παράδοσης. Είναι, λοιπόν, απαραίτητο, για την ασταμάτητη και απρόσκοπτη πλεύση του να ανανεώσουμε τις συνδρομές μας έγκαιρα και ακόμα να γράψουμε νέους συνδρομητές.

Ενισχύετε το Πνευματικό μας Κέντρο

Αγαπητοί μου συμπρωτριώτες και αναγνώστες του "Αργοναύτη".

Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε, όλοι, οι Πόντιοι και φιλοπόντιοι, ότι είναι "θέμα τιμής" να προχωρήσουν σοβαρά οι εργασίες ανέγερσης του Πνευματικού Κέντρου της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας, το οποίο θα αποτελέσει (όταν θα λειτουργήσει με όλα τα τμήματά του) μια πολιτιστική κυψέλη του Ποντιακού Ελληνισμού, όπως η Παναγία Συμελά είναι το θρησκευτικό μας κέντρο. Χρειάζεται, όμως, να "ανασκευασθούμε" όλοι - όλες,

ώστε να εξοικονομηθούν σοβαρά ποσά.

Ενας τρόπος να προσφέρουμε στη Λέσχη (για το Πνευματικό Κέντρο) όσα ποσά επιθυμούμε να δώσουμε, π.χ. αντί στεφανιών σε κηδείες κ.λ.π. συγγενών και φίλων μας. Ετσι, τα ονοματεπώνυμα θα γραφούν και στο ειδικό βιβλίο, που αργότερα θα κυκλοφορήσει και τυπωμένο, με το χρονικό της ανέγερσης του Πνευματικού Κέντρου. Ας σημειωθεί δε ότι για όλες τις δωρεές θα δίδονται ισόποσες αποδείξεις, ώστε τα σχετικά ποσά να εκπλητώνται στις φορολογικές δηλώσεις.

Εάν θέλετε να ενισχύσετε το Πνευματικό μας Κέντρο, παρακαλούμε να επικοινωνήσετε με τον υπεύθυνο της Εύξεινου Λέσχης Βέροιας, κ. Γεώργιο Αμαραντίδη, στο τηλέφωνο 210-5221950.

ΟΙ ΠΟΝΤΙΟΙ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ

του Κωνσταντίνου Παπαδόπουλου

Απορρή, για να γράψω τα παρκατά για τους Πόντιους του Καυκάσου, στάθηκε η άγνοια πολλών και ιδίως νέων, οι οποίοι ελάχιστα γνωρίζουν γι' αυτούς και προπαντός πως βρέθηκαν εκεί.

Βίαι βρέθηκαν στον Καυκάσο με ρύθμιση 40χρονος απόφοιτος Γυμνασίου παναζικής καταγωγής.

Μετά την επικράτηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας επί της γης του Πόντου, για τον αποδόουλο Ελληνα του Πόντου, τον Πόντο, η Ρωσία, το Ομόλογο αυτό Έθνος, ήταν το ασφαλές καταφύγιο για να αποφυγεί την τυραννία του Τούρκου και να βρει την ελευθερία του.

Πράγματι, ο Πόντος πάντοτε ανάλογα με τις συνθήκες του τόπου του, της ζωής του και της ευκαιρίας που του δίνονταν, επεδίωκε τη φυγή του από τη Ρωσία και είναι γεγονός ότι μεμονωμένα άτομα και οικογένειες κατέφυγαν στη Ρωσία κατά τη μακρά περίοδο της δουλείας.

Μοναδική προς τούτο, μπορούμε να πούμε, ευκαιρία έδωσε στους Πόντιους ο Ρωσοτουρκικός Πόλεμος του 1877-1878, κατά τον οποίο η Ρωσία νίκησε την Τουρκία και τα στρατεύματά της έφθασαν στα προάστια της Κων/πόλης και στην ανατολή του Ερζερούμ (Θεοδοσοούπολης). Επακοήθησε η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας 19 Φεβρουαρίου 1878 ημερησίως, και στη συνέχεια η Συνθήκη του Βερολίνου 1η Μαρτίου 1878 π. η. δυνάμει της οποίας η Τουρκία παραχώρησε στη Ρωσία το Σαντζάκι του Καρς, που αποτελείτο από τις πε-

ριφέρειες Καρς, Αρδαχάν, Ούτ και Καγισμάν και στο οποίο ζούσαν Τούρκοι, Κούρδοι, Αρμένιοι και άλλες φυλές. Οι Ρώσοι από την παραχώρησή του το ονόμασαν "Κυβερνείο του Καρς".

Η μεγάλη λοιπόν ευκαιρία ήλθε για τους Πόντιους. Πολλοί Τούρκοι εγκατέλειψαν τα εδάφη του Κυβερνείου προς τα εδάφη της Τουρκίας και από το έτος 1880 και μετέπειτα άρχισε μαζική μετανάστευση (αποφυγή) δια της διπλωματικής οδού) και εγκατάσταση σ' αυτό Ποντίων από διάφορα μέρη του Πόντου, κυρίως όμως από τις γειτονικές προς το Κυβερνείο περιοχές. Οι Πόντιοι δεν εγκαταστάθηκαν μόνο στο Κυβερνείο του Καρς, παρά πολλοί εγκαταστάθηκαν στη γειτονική περιοχή της Τυφλίδας, στη Νότια Ρωσία και αλλού στα παράλια του Ευξείνου Πόντου.

Οι Πόντιοι του Κυβερνείου του Καρς (Κάυκασος-Καυκάσιος), αφού βρήκαν την πολυπόθητη ελευθερία τους, πολιτογραφήθηκαν Ρωσοπολίτες και ανάλογα με το επάγγελμά τους εγκαταστάθηκαν στις πόλεις Καρς, Αρδαχάν και αλλού ως έμποροι, τεχνίτες, βιοτέχνες και στα χωριά ως γεωργοί κυρίως όμως ως κτηνοτρόφοι λόγω της αφθονίας βοσκοτόπων, ως διαπιστώσα αυτοπροσώπως κατά την εκεί επίσκεψή μου το έτος 1985 στη γενέτειρά μου, στο χωριό Δεμίρ Καπού (Σιδηρά Πύλη) Καρς που εγκατέλειψα πολύ μικρός.

Οι Πόντιοι του Καυκάσου, με την εργατικότητα και νοικοκυροσύνη που τους διέκρινε, επιδόθηκαν με ζήλο, ελεύθεροι πλέον, υπό Ρωσική διοίκηση, στο νοικοκύρεμα της ζωής

τους. Έχτισαν σπίτια, σχολεία και τις εκκλησίες τους.

Όσοι ήταν εγγράμματοι έγιναν δάσκαλοι. Παράλληλα με την ελληνική γλώσσα διδάσκονταν και η Ρωσική. Στο Καρς και Αρδαχάν ιδρύθηκε γυμνάσιο και Παρθενόγειο. Αργότερα όσοι είχαν έφεση στα γράμματα σπούδασαν στα Ρωσικά Πανεπιστήμια, βγήκαν γιατροί, μηχανικοί, τοπογράφοι, Αξιωματικοί του Ρωσικού Στρατού και μάλιστα με κάποιο σεβασμό και εκτίμηση προς το Ελληνικό στοιχείο, διότι διέπρεπαν στο επάγγελμά τους.

Αρκετοί κατέλαβαν θέσεις ως υπάλληλοι στη διοίκηση του Κυβερνείου. Όσοι δεν μπόρεσαν να αποφοιτήσουν από τα Πανεπιστήμια κατά την μεσοπόλεμο της προσφυγιάς 1920-1921 συνέχισαν τις σπουδές τους στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών.

Με την πάροδο του χρόνου και με την εργατικότητα τους η οικονομική κατάσταση των κατοίκων (χωρίων) όλο και καλύτερευε, "παίζομε με ρούβλια και λίρες" έλεγαν οι μαιζέτεροι.

Αρχές του έτους 1913 Επιτροπή από την Ελλάδα επισκέφθηκε το Κυβερνείο, μέλος της οποίας ήταν και ο μετέπειτα μεγάλος συγγραφέας Νίκ. Καζαντζάκης (ενεργούσε έξωρον για τον τότε Πόλεμο Ελλάδος - Τουρκίας 1912-1913) και παρέτρυνε τους Πόντιους να έλθουν και να εγκατασταθούν στην Ελλάδα, στα απελευθερωθέντα από τους Τούρκους εδάφη της Μακεδονίας. Πολλές οικογένειες, ιδίως γεωργοί, άκοιτοίθισαν τη συμβουλή αυτή και ήλθαν στην Ελλάδα με όλη την περιουσία τους (σε ρήμα, ρούβλια και λίρες), αλλά δεν μπόρεσαν ν' αντέξουν τη φοβερή ελθονοσία που μάσταζε τον τόπο και για να αποφύγουν τον αφ-

ρισμό τους από τους συνεχείς θανάτους, αρκετές οικογένειες επέστρεψαν πίσω στα χωριά τους στο Κυβερνείο, όπως έκαμε και η οικογένειά μου (υψεινά μέρη σε υψόμετρο 1200-1800 μ.).

Προ του τέλους του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, κατά τον οποίον στρατεύθηκαν και οι Πόντιοι στο Ρωσικό Στρατό με νεκρούς και τραυματίες, με τη Συνθήκη του Μπρεστ - Λιτόβσκ μεταξύ Ρωσίας - Γερμανίας 18 Φεβρουαρίου 1918, π. ημερ. η Ρωσία συν ταίς Άλλοις παρεχώρησε στην Τουρκία, σύμμαχο της Γερμανίας, το Κυβερνείο του Καρς. Κατόπιν της εξελίξεως αυτής για τους Πόντιους δεν υπήρχε άλλος τρόπος παραμονής τους, ή έπρεπε να καταφύγουν στη Ρωσία που σπαράζονταν τότε από τον εμφύλιο πόλεμο ή να έλθουν οριστικά στη Μητέρα Πατρίδα, την Ελλάδα, για ν' αποφύγουν την εκ νέου υποδούλιση.

Η εφαρμογή της συνθήκης αγγούσε με τις αμφιταλαντεύσεις της Ρωσίας, να δώσει το Κυβερνείο ή όχι και οι Πόντιοι έζησαν μια ταραχώδη και εφιαλτική ζωή κατά τα έτη 1918-1919, ιδίως οι κάτοικοι των χωρίων από τις πιέσεις, επιδρομές και διαρπαγές περιουσιών από το ντόπιο τουρκικό στοιχείο. Από το έτος 1920 άρχισε η μετανάστευση των Ποντίων του Καυκάσου στην Ελλάδα και στο τέλος της ανοιξιάς του 1921 με την εφαρμογή της συνθήκης κανέναν Πόντιο του Κυβερνείου του Καρς δεν παρέμεινε εκεί και περί τα 70.000 άτομα εγκατέλειψαν αυτό ρακένδυτα, εγκαταλείποντας τα πάντα, καρπούς και μόχθους 40 ετών περιπού ζωής στο Κυβερνείο του Καρς.

Έτσι οι Πόντιοι βρέθηκαν στον Καυκάσο και αυτή είναι εν ολίγοις η ιστορία τους.

Ελληνική γη, η γη της Μακεδονίας

του Ποιούκαρπου Τσιτλακίδη

1. Εισαγωγή - Προϊστορικοί χρόνοι

Τον τελευταίο καιρό πολύς λόγος γίνεται για Μακεδονία, Μακεδόνες, "έθνος Μακεδόνων" και άλλα σχετικά και παρεμφερή.

Δημιουργήθηκε βέβαια από το 1944 "έθνος Μακεδόνων" και επομένως αυτό το έθνος έπρεπε να έχει και Μεσαιωνική και Αρχαία Ιστορία και μέσα σ' αυτήν και ο Μέγας Αλέξανδρος οικειοποιήθηκε από τους ανιστόρητους κατασκευαστές αυτού του "έθνους", αλλά ο Μεγάλος εκπολιτιστής της αρχαιότητας δεν τους έκοψε το "χατίρι" να ομιλήει τη γλώσσα τους, όπως και ο Όμηρος που και αυτόν τον οικειοποιήθηκαν οι Τούρκοι, αλλά και αυτός έγραψε στα ελληνικά, όχι στα Τουρκικά. Φαίνεται επειδή έχουμε τόσο περίσσεια δίνουμε και σε άλλους. Αναδειχτεί κύριοι, άνδρες δικούς σας και μεις θα σας συγχαρούμε, γιατί ανθρώπινη επιτυχία θα είναι. Έτσι δημιουργήθηκε το νέο ζήτημα "το Μακεδονικό", ενώ ως τώρα είχαμε το περίφημο "Ανατολικό".

Το ζήτημα αυτό προσπαθούν οι ιθύνοντες των Σκοπίων να το κάμουν διεθνές πρόβλημα.

Ύστερα απ' όσα γράφονται, συζητούνται και διαδραματίζονται και εξελίσσονται γύρω μας δεν μπορεί κανείς να μείνει απάθης θεατής και ιδιαίτερα ό,τι είναι Ελληνας, κάτοικος της Μακεδονίας, του Νομού Πέλλας και υπηρέτησε δεκαετίες στο Λύκειο Σκύδρας και μάλιστα όταν πολλή χρόνια δίδαξε σ' αυτό Αρχαία Ελληνική Ιστορία σε πολλούς μαθητές που

σήμερα είναι παράγοντες της κοινωνικής, πολιτιστικής, πολιτικής και γενικότερα της εθνικής ζωής.

Πιστεύω ότι θα υπάρξει μεγάλο κέρδος από την ανακίνηση αυτού του θέματος, γιατί ως τώρα κανείς δεν ενδιαφερόταν τόσο σοβαρά και συστηματικά, εκτός βέβαια από ορισμένες εξαιρέσεις μεμονωμένες και αυτές χωρίς σύστημα.

Τώρα πολλοί ακούν, διαβάζουν, βλέπουν χάρτες όπως αυτόν που δημοσιεύουμε όπου φαίνεται ότι ποτέ η Μακεδονία δεν έφτανε ως τη Σκόπια, ακόμα και την εποχή του Φιλίππου του Β' και του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Η Μακεδονία, γη ελληνική ήταν οι περιοχές του Νομού Κοζάνης, Γρεβενών, Κατοριάς, Φλώρινας, Πιερίας, Ημαθίας, Πέλλας, Κιλίκης, Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Σερρών, Δράμας και Καβάλας. Σ' αυτούς τους Νομούς πρέπει να προστεθούν η "αυτάρκτη" Βόρεια Μακεδονία που βρίσκεται στη Γιουγκοσλαβία και Βουλγαρία. Εδώ βρίσκονται η ελληνικότατη Αχρίδα, το Μοναστήρι (αρχαία Λυγκαστός), το Κρούσοβο, η Στρώμνιτσα... και το Μελένικο, άνω Νευροκόπι... στη σημερινή Βουλγαρία που δεν απελευθερώθηκαν την περίοδο των Βαλκανικών πολέμων 1912 - 1913.

Και αντί να ζητήσει ο ελληνισμός τα μέρη αυτά και άλλα φυσικά και να ηττώσει τους Ελληνες που ζουν σ' αυτά τα μέρη και είναι τα μόνα μέρη όπου ούτε ανταλλαγή πληθυσμών έγινε και φτάσαμε στο σημείο να έχουμε απαιτήσεις οι

απόγονοι των οσάβων εκείνων που εγκαταστάθηκαν στα μέρη αυτά βορειότερα τον 6ο και 7ο αιώνα μ.Χ. και να διεκδικούν και τα άλλα μέρη της Ελληνικής Μακεδονίας ανιστόρητα. Λέγεται ανιστόρητα και θα αποδείξω και άλλα άρθρα μου που θ' ακούσει λουθήσουν την Ιστορία και την Εθνικότητα αυτών των καταπικρών:

- 1ο στα Αρχαία χρόνια
- 2ο τα Μεσαιωνικά και
- 3ο τα Νεώτερα.

Αλήθεια, όταν οι πρόγονοί μας δημιουργούσαν πολιτισμούς οι δικούς τους τι δημιουργούσαν; Πώς ζούσαν; Καλά κάμνουν εν φού εμείς καθεύδαμε, βρισκόμασταν σε λήθαρο. Έπρεπε να πράγμα να φτάσει εδώ για να αρχίσει η ενημέρωση και ιδιαιτέρως των Ελλήνων της διασποράς, όπου λίγοι Σκοπιοί και τούρκοι να πείσουν σε Κωνσταντό, Ηνωμένους Πολίτες και Αυστραλίας, ακόμη και στην Ευρώπη με την προπαγάνδα τους.

Ακόμη και ο γραφικός υπομνηστής των Εξωτερικών της ΕΟΚ Γιώργος Ιταλίας προσπαθεί να θυσιάσει την Ιστορία στο βωμό της πολιτικής του επεκτατισμού της ιταλικής επιρροής, γιατί δε μπορεί να ξεχάσει το imperium Romanum. Που ακούστηκε υπεπουργός της μόρφωσης του και των δραστηριοτήτων του σ' αγνοεί ότι ο όρος Μακεδονία είναι γεωγραφικός και όχι Εθνικός κατά το Ηπειρος - Ηπειρώτης, Θεσσαλία - Θεσσαλός και Μακεδονία - Μακεδών.

Ας πάμε στη χώρα του Οσκαριλιάτσης, Μιλανέζος, Καθαβρόβας είναι όροι Εθνικοί; Όμως και αυτός τός θα βάλει νερό στο κρασί του, αν δεν έλαβε ήδη, και η στήλη θα διαλύσει και οι Ελληνες θα γνωρίσουν την Ιστορία αυτού του τόπου και ιδιαιτέρως οι πολυπληθείς Ελληνες της διασποράς, αυτός ο γίγαντας του Ελληνικού Εθνισμού που θα ενημερωθεί άριστα και με τη σειρά του θα ενημερώσει στους πολιτισμένους λαούς ανά τον κόσμο που όλοι τους χωρής εξείρεση - κάτι πήραν από τον Ελληνισμό, κάποια στοιχεία πολιτισμού, ιδιαίτερα οι Ποιταίοι που αξιοποιούν τα δημιουργήματα των προγόνων μας της Magna GRECIA.

Στο σημερινό μας άρθρο μερικά κατατοπιστικά στοιχεία θα αναφέρουμε για την αρχαιότερη Ιστορία της Μακεδονίας. Αυτός ο τόπος κατοικήθηκε από τους αρχαιότερους χρόνους από το Δωρικό φύλο που είναι Ελληνικό και αναπτύσσει πολιτισμό δικό του στην αρχή γύρω στην Πίνδο και μετά εξαπλώνεται σ' όλη τη Δυτική Μακεδονία ιδρύοντας την πρώτη πρωτεύουσά της την Λεβαία (Ηρόδοτος: Ιστοριών θ. 137, 5), μετά καταβαίνουν νοτιότερα στα παράλια της Πιερίας και Χαλκιδικής.

Ιδρύουν τις Αιγές. Κατοικήθηκε τουλάχιστον από την 4η π.Χ. χιλιετηρίδα αυτός ο τόπος από το "Μακεδονικό Έθνος" της Θεσσαλικής Ιστιαϊώτιδας και ονομάστηκαν Μακεδόνες κατά το Πελαγονές (Πελασγοί) εκείνα δηλαδή που κατοικούσαν κοντά στη θάλασσα (Ιωάννου Παπασταύρου: Αρχαία Ιστορία, τόμος 2ος, σελ. 244).

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΤΗΣ Ε.Λ.Β.

Μέσα σε ατμόσφαιρα οικογενειακή, έγινε την Πέμπτη, 17 Δεκεμβρίου 1992, ώρα 7.30 μ.μ., στην αίθουσα της Χωροδιδασκείας της Ε.Λ.Β. ειδική εκδήλωση με την ευκαιρία της ηΐξης των κύκλων μαθημάτων ελληνικής γλώσσας για τους παλιννοστούντες Ποντίους.

Το τμήμα (μη επιδοτούμενο) το οποίο έθεσε σε λειτουργία η Ε.Λ.Β. τα παρακολούθησαν συνολικά 42 συμπατριώτες μας, πτυχιούχοι οι περισσότεροι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο τμήμα δίδαξαν αφιλοκερδώς οι εκπαιδευτικοί, μέλη της Λέσχης, κ.κ. Φώτης Τσακαλιδής, Μιχάλης Γερασιμίδης, Δημήτριος Γραμματικόπουλος και Παύλος Γραμματικόπουλος. Το Δ.Σ. της Ε.Λ.Β. εκφράζει κοινή δέηση για τους αγαπητούς αυτούς εκπαιδευτικούς τις πλέον θερμές του ευχαριστίες για το σπουδαίο εκπαιδευτικό έργο που προσέφεραν με την καρδιά τους.

Η εκπομπή της Ε.Λ.Β.

Η φωνή της Ε.Λ.Β. ακούεται κάθε Δευτέρα, από τις 6.30 μ.μ. έως τις 8.00 μ.μ. από το Ραδιοφωνικό Σταθμό Ηραθίας "ΤΥΠΟΣ FM". Την εκπομπή επιμελείται ο ερμηνευτής του ποντιακού τραγουδιού Κώστας Καραπαναγιωτίδης και οι συνεργάτες του.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, στην αρχή της εκδήλωσης απηύθυνε χαιρετισμό στους επιμορφωμένους ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Πάννης Μελετιδής και ο υπεύθυνος του τμήματος, μέλος του Δ.Σ. κ. Γιώργος Χειμωνίδης.

Στη συνέχεια ακολούθησαν σύντομες ομιλίες των εκπαιδευτικών για τη σημασία της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και ακολούθως κόπηκε τούρτα από τον κ. Φώτη Τσακαλιδής και προσφέρθηκαν αναψυκτικά.

Τέλος, θα πρέπει να ειπωθεί ότι, το τμήμα λειτούργησε σε αίθουσα του 4ου Δημ. Σχολείου Βέροιας και ήταν διάρκειας ενός μήνα.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, η ενέργεια της Ε.Λ.Β. να λειτουργήσει το ειδικό αυτό τμήμα ήταν κάτι το θετικό και το αναγκαίο για τους αδελφούς μας Ποντίους που ήρθαν από τις πρώην χώρες της Σοβιετικής Ένωσης.

ΒΕΡΒΑΝΑΖ Ανατομία των Ποντιακών ανεκδότων

του Ε. Φραγκίδη, συντ. Λυκείαρχη

Στα τελευταία 25 - 30 χρόνια κυκλοφορούν στον Ελλαδικό χώρο, σε Πανελλήνια κλίμακα, πλήθος "ανεκδότων" σε βάρος των Ποντίων, που ούτε λίγο ούτε πολύ τους παρουσιάζουν σαν ατελείς και χαζούς.

Γεγονός είναι ότι τα περισσότερα είναι κακότεχνα και λέγονται από ανθρώπους που δεν πιστεύουν και οι ίδιοι σ' αυτά που λένε κι ούτε καταφέρνουν να τα πουν σωστά.

Το αξιοπερίεργο είναι ότι και οι ίδιοι οι Πόντιοι τα λένε, και ως είναι σε βάρος τους, πράγμα που δείχνει την ανωτερότητα του Ποντιακού στοιχείου, το ότι δεν τους αγγίζουν και την έμφυτη ροπή των Ποντίων προς το ανέκδοτο. Αλλάσσει η αυτοσύσταση των Ποντίων φανερώσει ότι, επειδή νοιώθουν ανωτερότητα σ' όλους τους τομείς κατά γενική ομοφωνία, επιτρέπουν στον εαυτό τους την πομπή και να σατιρίζουν τους απροσάρμοστους αναμεταξύ τους Ποντίους και να γελάνε σε βάρος τους, χωρίς να τους κακοφαίνεται.

Η τάση των μη Ποντίων να κυκλοφορούν τα άκοιψα χωράτα και καλομπούρια για τους Ποντίους βέβαια τους ει-

ρωνευτούν και να τους κοροιδέψουν, εξηγείται σαν αντίδραση του ντόπιου στοιχείου προς το νεόφρο Ποντιακό που με το σφρίγγος, την ειλικρίνεια, τη δικαιοσύνη, τις ικανότητες, την ανθρωπιά και τις άλλες αρετές κατάφερε να προκόψει θεαματικά σε όλους τους τομείς της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής κατά γενική αναγνώριση.

Τα περισσότερα από τα "καλομπούρια" αυτά, αν δεν είναι πησαστά κατασκευασμένα, είναι μεταγλυτωσμένα από ανέκδοτα ξένων λαών, όπως Γερμανών, Αυστριακών, Αγγλων, Γάλλων, Αμερικανών κ.λ.π. που λέγονταν για τις δικές τους μειονότητες. Το γνήσιο όμως και αυθεντικό Ποντιακό ανέκδοτο είναι βέβαια άλλο και λέγεται με χάρη, αποβήθει στη δημιουργία εύθυμης διάθεσης στους ακροατές και δε θίγει καμμία από τις ελληνικές φυλές.

Σίγουρα πολύ λίγοι θα ξέρουν ότι πέρα από τα γνωστά "χωράτα" και "καλομπούρια" που κυκλοφορούν σε βάρος των Ποντίων στην Ελλάδα. Αυτοί κατείχαν πολύ πιο πριν την τέχνη της κατασκευής ανεκδότων και τη δίδαξαν στους

Ελλαδίτες, όπου τους συναντούσαν, στο καφενείο, στην ταβέρνα, στο δρόμο, σε εκδρομές, στην πιάτσα, πάνω στο "αβισβερια" κ.λ.π.

Πρώτοι οι Πόντιοι πολύ πιο πριν από τους Ελλαδίτες ευθυμογράφοι έγραψαν στα Ποντιακά περιοδικά και στις εφημερίδες τους ποντιακά ανέκδοτα και εξέδιδαν συλλογές ποντιακών ανεκδότων.

Αποκλειστικός σκοπός των Ποντιακών ανεκδότων είναι να προκαλέσουν γέλιο και εύθυμη διάθεση στους ακροατές. Και έρχονται σαν συμπλήρωμα στους άλλους τρόπους και μορφές "παραγωγής γέλιου" που αναπτύχθηκαν από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας, όπως είναι ο μύθος, η παρωδία, το ψέμα, το χωρατό, το καλομπούρι, η φάρσα που αποβήθουν στη διακωμώδηση και γελοιοποίηση ζώων, προσώπων, πραγμάτων και καταστάσεων με σκοπό το γέλιο.

Οι γελοιοποιοί στα ποντιακά λέγονται "μασχαράνοι", δηλ. μασκαράδες. Αυτό δε σημαίνει ότι τα άτομα αυτά μεταμφιέζονται φορώντας μάσκες, αλλά λένε "μασχαράς", δηλ. λένε μασκαριστικά, ανεπίτρεπτα λόγια που προκαλούν το γέλιο,

όπως οι μασκοφόροι της αποκριάς και των αντίστοιχων ποντιακών "μωμωγερών" ή μπαμωγερών. Τέτοιοι μασχαράνοι είναι πάμπολλοι σε όλα τα μέρη της Ελλάδας που επισκίατηκαν από Πόντιους.

Οι Πόντιοι ανεκδοτολόγοι χρησιμοποίησαν σαν μοντέλο για την κατασκευή των ανεκδότων τους τον Ναερεντίν Χότζα (Μολλά Στρατινο) που μαζί με τον Καρογκίδη κυριαρχούσε σ' όλες τις επαρχίες της Ανατολής, καθώς και τις ευτράπελες ιστορίες του Μπερτόδουλου.

Μετά το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και την αστικοποίηση των Ποντίων ξεπήδησαν και άλλες μορφές "παραγωγής γέλιου" και φάρσες ορισμένοι πόντιοι συγγραφείς, όπως ο γελοιογράφος Ψαθάς και ο κωμωποποιός Χάρρυ Κιλήν, που με τη μιμική διακωμώδηση προσώπων και πραγμάτων, την παρωδοποίηση με εκφράσεων την αναγνώριση και τη λαϊκή δυσσέρεσκεια ενάντια στην κοντόφθαλμη οικονομική πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης μιας και δεν μπορούσαν να τις διατυπώσουν με άλλους τρόπους (θέατρο, τηλεόραση κ.λ.π.).